

V A S S Z É C S E N Y I

MÚLTIDÉZŐ

IV. ÉVFOLYAM, 2014. SZENT MIHÁLY HAVA

KÉPKOMMENTÁROK (18)

Most, amikor bármelyik pillanatban egy újabb világháborúvá eszkalálódhat az orosz-ukrán konfliktus, a Múltidéző szeptemberi száma még a száz évvel ezelőtti háborúra emlékezik. Ezúttal nem csak fényképekkel, hanem egy olyan levéllel, amelyik egy elesett bajtársról tudósítja az otthonmaradt családot. A szécsenyi Kovács Józsefnek és feleségének, Fehér Rozáliának érkezett a levél, fiúk, Kovács Ferenc haláláról. Kovács Ferenc 1899. január 14-én született Keményegerszegen, a szülőkkel együtt a család 1901 és 1908 között költözött Szécsenybe. (Fehér Rozália Csempeszkopácson született.) Kovács Ferenc 25 évesen kapta meg a behívót. De adjuk át a szót a szemtanú bajtársnak: „Kelt 1918 XI hó 25-én Tisztelet Barátom! Pár soraim a legjobb egészségben találja mindnyájokot hála Isten mink is meg vagyunk. Tisztelt Barátom tudatom önnel a hozzám küldött sorait még kaptam, melyben írja hogy őszintén tudásom még hogy Ferit hogy hagytam 29-dikén délelőtt sebesültünk még egy híd szélén már lebújni alá menni tudtunk az pillanatban értünk (...) még mindjárt oda vágott a (...) áltunk (...) és mind a keten a láb(...) sebesültünk még mind a ketőre én könyű sebét kaptam el tudtam jöni de a Feri lábát eltörte ném tudot föl állni nagyon sajnáltam a Ferit de nem tudtam segíteni küldtem szanitét oda keten voltak akik így sujosan sebesültek még még két halot lét én a Ferit elve hatam otan hogy ez még történt még mindjárt vissza költött vonulni mert rohamosan jöt az olasz így aztán akik sujosan sebesültek még azok mind otan maradtok (...) csunya helin voltunk (...) barátom a Feri biztosan olasz kézre került, hogy azok hogy bántok velük azt ném tudom majd csak az Isten haza segíti ha életben marat más olat ném írhatok Isten velük. Tisztölöm mindnyájokot Kajtár István.” (Képek: Nagyrészt ma már

ismeretlen arcképek, az utolsó előtti Stóger Jenő. A második sorban a harmadik kép Takács Ignác. Kajtár István levele.)

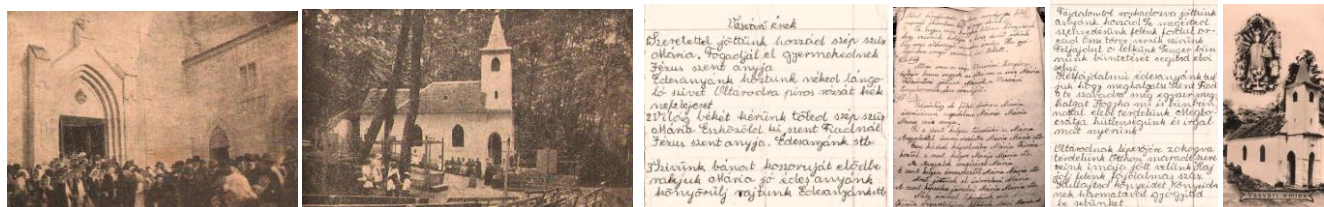
A VASVÁRI BÚCSÚ

Környékünk legnagyobb búcsújáró helye Vasvár volt. Szüleink, nagyszüleink évről évre elzarándokoltak Vasvárra Kisboldogasszony napján, szeptember 8-án. Rábahídvégnél kompon keltek át a Rábán. Hol a plébános, hol a kántortanító vezette a zarándokokat. Búcsú estjén ott is éjszakáztak, átvirrasztva, átímádkozva az éjszakát. Szinte minden családból ment valaki. A gyerekek nagyon várták otthon a búcsú fiát, valami kis ajándékot, emléket a vasvári búcsúból. Kis József kanonok úr kéziratot hagyatékából tudható, hogy 1970-ben volt az utolsó rendszeres vasvári búcsújárás a faluból. (1948-tól minden évbe előre be kellett jelenteni a rendőrségen a vasvári búcsú időpontját.) Néhány kéziratot vasvári ének is fennmaradt a faluban maradt, azokból idézünk: „Vasvári ének 1. Szeretettel jöttünk hozzád szép szűz Mária. Fogadjál el gyermekednek Jézus szent anyja. Édesanyánk hoztunk néked lángoló szívet Oltárodra piros rózsát, kék nefelejcsét. 2. Világ békét kérünk tőled szép szűz Mária Eszközöld ki szent Fiadnál Jézus szent anyja. Édesanyánk stb. 3. Szívünk bánat koszorúját elődbe

rakjuk Mária jó édesanyánk, könyörülj rajtunk. Édesanyánk stb.” „Áve Mária 1. Üdvözlégy Szűz Anyánk kegyelmek anyja, Ki által (...) csodáit adja. Áve, Áve, Áve Mária, Áve, Áve, Áve Mária! 2. Hatalmas pártfogónk könyörögve kérünk, Légy éltünk

után mindenkor vélünk, Áve, Áve stb. 3. Hisz annyi ösvény közt vezet el utunk, Hogy égbe nélküléd aligha jutunk! Áve, Áve stb. 4. Mutasd meg az utat, mely égbe vezet, Ne vond meg sohasem vezérlő kezéd! Áve, Áve, stb. 5. Ha éltünk alkonyán eljő az óra, Halálból lelkünket segélyed óvja! Áve, Áve stb.” „A Segítő Szűzhöz 1. Hogyha ellenség közelít hozzánk. – Krisztus országát gonoszul kísérte. – Megjelent mindég a segítő szent Szűz Mennyei karja. – Ezt igazolták az atyák regéi. – 2. Ezt a sok pompás remekékü templom, Erről zeng nékünk az a sok-sok ünnep – mindenik évben. 3. Ám ma új himnusz, új öröm s új ének – Zengjen a Szűznek, aki új kegyekkel Halmoz el minket és akik áldva áldjon – Mind az egész föld. 4. Ó boldog nagy nap, ragyogó szép ünnepi hely öt év után haza hoztad újra – sok szorongásból, az elűzetésből – Péter utódját . Hódoljon neki ma a papság vígan, - s hála telt szívvel vigye hódolatját – A kegyes Szűzhöz a vidám gyermekhad, S a deli szüzek. 6. A szüzek szüzét, mi Urunknak anyját, - Kérjük esengvén: könyörögjön értünk, - hogy a főpásztor az egy nagy nyáját – Égbe segítse, Ó Szentháromság, legyen áldva lényed, Értelmünk hite Téged hűn dicsér zeng.” „1. Fájdalomtól roskadozva jöttünk

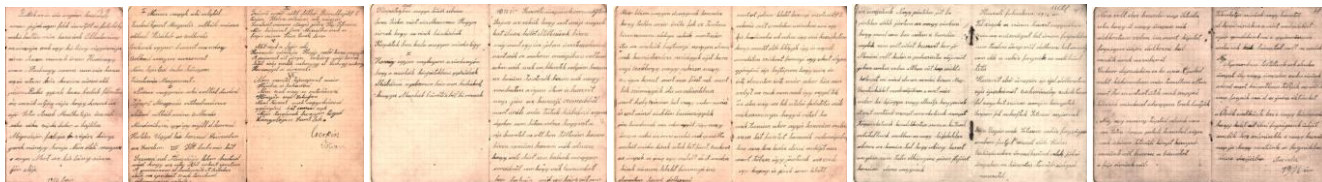

anyánk hozzád Te megérted szenvedésünk, felénk fordul orcád. Összetörve vérzik szívünk, Feljajdul a lelkünk, Tenger bűnünk büntetését segíts elviselni. 2. Hétfájdalmú édesanyánk tudjuk hogy meghallgatsz. Szent Fiad a te szavadra még egyszer megalgat. Hogyha mi is bűnbánattal elébe térdelünk. Megbocsátja hűtlenségünk, és irgalmat nyerünk. 3. Oltároddnak lépcsőjére zokogva térdelünk. Otthon maradt szeretteink imája jött velünk. Hajolj felénk fájdalmas Szűz. Hullajtsd könnyeidet. Könnyeidnek harmatával gyógyítsd be sebünk.” „1. Üdvözlégy oh föld öröme Mária, árváidnak segedelme Mária, Mária, Mária szűz anya. 2. Ki e szent helyen tündökölsz Mária, Angyalokkal örvendhetsz Mária, Mária stb. 3. Ezen kisdéd kápolnában Mária Kívánkoztál e szent helyre Mária, Mária stb. 4. Az Angyalok zengésével Mária, E szent helyen örvendeztél Mária, Mária stb. 5. Most jöttünk el üdvözölni Mária , A szent képedhez járulni, Mária, Mária stb. 6. Mily örömmel tekintünk reá Mária, Kérjük vigasztaljad lelkünk Mária, Mária stb.” „Mint lángforrás egyben mosolyogsz felül napnál ékesebben ha új nap derül. Oh, kegyes szűz, hogyha búban könnyezünk, légy szíveink holdja, s hozz derít nekünk. Légy nap átderengő minden érzeten, Ha gyönyörben vergő szívünk túl teltet.” „Nyitva van a Vasvári templom ajtaja, benne ragyog oltárán a szűz Mária, Köszönteni jöttünk Máriát, a Vasvári templom ékes rózsáját.” (Képek: Régi vasvári szentkép, vasvári látkép, a Domonkos kolostor, vasvári búcsú, Rombay István festménye 1922-ből a vasvári búcsúról, A Domonkos templom a Lourdes Mária barlanggal, a szentkúti kápolna, kéziratos vasvári énekek, késői vasvári szentkép.)

CSERKÉSZ ISTVÁN I. VILÁGHÁBORÚS NAPLÓJA (2)

A 39. oldaltól folytatjuk Cserkész István háborús naplóját. „Bettek az én édes anyám hadnagy uram jujde igen felek izenetjét a faluból mekis haltán mire hazaérek Alhadocsriny az visszajön csak egy kis lány vigyáz rája sírva hozza varnak érzem Hadnagy uram, Hadnagy uram nem visz haza az én utam köz kocsira nincsen élék pézem. Boka gyerek haza balak fároton az orszak útján rája hogy keserek az ajó Isten Amek Monthatója öszeesik néha néha csipkebokor a hajléka Mégodajér faluja végére könye pereg nicegy honja Nem öleli megaz anya Mert az kis lány sírva jön eléje 1916-ban.” Majd egy vers következik: „I. Nem az vagyok aki volytál tudod tejaszt Magadis. ritkáb máraz oledésed Hidekebe az csolkodis Csakmék egyszer bucsut monda, csolkod megaz arczomat. Nem tejerted hulakönyem Siratomén Magamat. II. Nemaz vagmár aki voltál tudod tejaszt Magadis ritkáb máraz oledésed ritkáb máraz csolkodis. Mindmikora gyögy nyilt elhervad Hirtelen Egyel hervad Szívemben az szerelem. III. Két babonás két Szemednek Álmodója letem hatudnád hogy az uta Mil sokat szeretem A panaszom el halaczik A csilakos ékik az éjszakát csak teveled álmodozom vékik. IV. Szúrú erdő sötít fölhő. Boruljbeja tájon Kedves rózsám ate rózsás Leveledet várom Megis jötaz Hej Istenem Nics köszönet bene Mindha csak a fájós szívem Lász Levele lene. V. Mit sirok a fehér aki Hervadó virákja Hogi szelő hozá vegyül A szívemet át járja boldog idő hová letél édes emlék nehasz el Luhogy suhogy Hervagyel a szívemel. VI. Nem szeretél tejengemet már Hijába is takadod Nem csal meg a sutokásod Könyör sede. Lakozon Nem téveszt mek ragyokásod gyönyörű két szemednek Neis tudnak hogyén téged Lángolón szeretlek. Cserkész István” A vers után pedig egy dal: „Kárpátogban megya közös sebesen Ferecz Jóska mért sírs olkeservesen Hogyne

sínék hogy ne sírnék bánkódnék Kárpátokban hula magyar mind a légy II. Hamíg egyszer magkapom a sürkönyön hogy a muszkák kárpátokban győződnek elküldöma nyolcvanhármas bakákat kugya Muszkák bürotökből kiráznak.” Majd így folytatódik a napló: „1916 év Húsvéti ünepünk oroszországban Sajnos az nekünk hogy ezt aszép napokat ilmese kölöt eltöntenünk bizon még most egy éve joban éreztem makamat mert mék az muszka országában voltam akor mék mek emlékeztek rályam hazur... az hozám tartozók bizon mék nagyszombaton vígan iten és huszvét napján az hazaji czomakból mert mék vala tudok küldenü sugenek desokor nem hitem volna hogy eszt a sép husvétet ne otthon tölteném hanem bizon némán hiszem mék olmse hogy mék hírt sem halunk magyarorszákrül nem hogy mék Czomakot kap hatnám mék egy kártyát sem. Már bizon nagyon el vagyunk keseredve hogy talán már öröké fok ez tartani bizon szomorü dologez nekünk

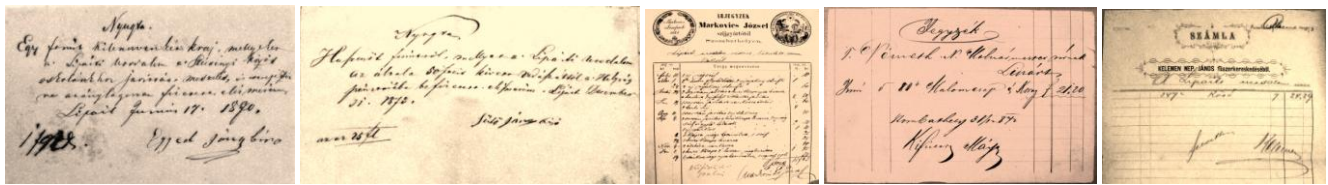
mostmár itis az makák bajtársaji nagyon elvannak kanáskodva mindegyik sijét keresni czakhogy nagy nehézen megy az igaz kereset mert nem fizetnek mert bele számígyák itis az adósákban mert holy czíma kel vagy ruha nemü és azt is mind dublán beszámígyák péz keveseknek van velem együt így nagy ünnepre mekis az orosz urakis mekgondolta makát minden kinek atak két funt cukrot az ünnepekre meg egy rubelt de it mindenkinek sámra lehetet iszonyú érzis elmentem evvel dolkozni mert ot joban lehetet keresni mert mék nekem is volt 35 rubelom adósákom ami egy kis kazdánakis sok volna így énis kocsikotom hogy mentél előb letegyék így én na... nemehetem azúkról ... ugy okaszt olyan gyönyörü sép bajtársam hogy mire én esti elmentem érte már akor híre sem volyt az czukromnak így vegyel töle az isten még az lekutolsó falatátis mék méknemanyi hogy ü vitel hanek tunim akor ugyis leverém rula nem két fontot hanemék ruslandijáhogy lene nem lene kedve elvini sekijét sem mert töben így jártunk az csak egy kapag és pisok emer lehetet.” Majd húsvéti kesergéseit így folytatja: „Húsvéti fokságom 1916 év Felzogok a szívem húsvét napjaiban már az másodikat kel érnem fokságban nem tudva ünneprül dolkozni kel mindig nem elik a nehéz fogsák ez melé büntetés Huszvét első ünepére ép éjel dolkoztam egész éjszakámat csakmindig zokoktam fel zokoktam szívem ssemejim könyeztek sogor fel sohajtok Istenem segicsmek Szép szegénynek Istenem nehéz fogságomban jutok menél előb Kedves családomhoz örvendhesünk velök jövő ünepéken ne kínoztass tovább idegen nemzetel. Nem volt ehez hasonló nap életembe soha hogy il nagy ünepen mék dolkoztam volna ím most kijutot fogságom idején dolkozni kel mendék amik az ember él Sokszor elgondolám ez les aza pokol melet kiskoromban ,már tanultam othon mert iten az embert ütök verik csapják kínozzák mindenel ahogyan csak tudják Még egy remény táplál velünk van Isten hogye pokoli kizásokbul vigre mek sekítsen letörüli könyét könyező szemünkről lemosa a bánatot a fájó szivünkről. Felozlatja szivünk nagy bánatát el hozza riszünkre a várt szabadulást egyen gondolkodunk mi e gyászor ünepre melen sok bánatul volt a szivünkbe. Nyomorban töltölünk sok adikra ünepet ily nagy ünepéken csaka sivünk vérzet mert bánatban töltjük sép időnkot orosz fogsák veszi el a java életünket. Örök emlékünk lesz a nagy kinszenvedés hogy kelet it élni fogságunk idejét emlék lesz szivünkbe e nagy husvét napja hogy sevetünk a fogsákba mese ázijába itaveke 1916 év”

A SZÁMLÁK VILÁGA (2)

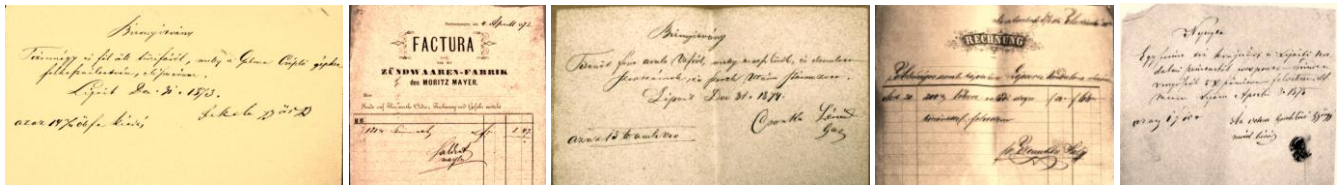
A Múltidéző júliusi számában indítottuk el a számlák világa rovatot. A pénz egy mérhető dolog volt mindig is, emiatt el kellett tudni számolni vele. Akkor még nem volt NAV „mindent látó” pénztárgépe, azonban ezek a fennmaradt számlák arról tanúskodnak, hogy akkor is küzdöttek a „fekete gazdaság” ellen. Eddig a 19. század első felének számláiból válogattunk ezúttal az 1841-es évvel folytatjuk a tallózást. Most már nem csak a Káptalan lipárti uradalmának számlái következnek, hanem próbáltunk az élet minden területére vonatkozó nyugtákat, elismervényeket összegyűjteni. Horváth József lipárti molnármester a malomház hátsó szobájára ajtót csináltatott 1841-ben, erről tudósít az első számla. Ugyanebben az évben,

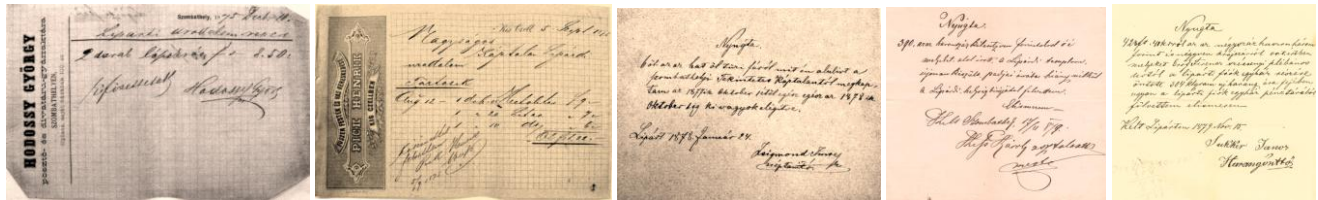
május 16-án a lipárti uradalmi pénztárból 9 forintot fizetett ki Novák József hajdú libéria kalapokért. A következő számlán a lipárti uradalomból vajat küldetett a szombathelyi uraságnak Bezlánovits József tiszttartó. 1857. december 1-én, Menyhárd József szécsenyi tanító, aki 20 évig jegyzői feladatokat is ellátott a faluban, ünnepélyesen lemondott állásairól. (Egy koronás viaszpecsét is található a dokumentumon.) 1869. december 31-én, Nigó József a lipárti uradalomban a nyári cséplési munkákért vett fel pénzt. 1870. június 17-én, Egyed János lipárti bíró 1 forint 92 krajcárt fizetett be a szécsenyi közös „oskolához” javítási munkákra. 25 forintról elismervény Sütő János lipárti bíró aláírásával 1972-ből, amit a helység pénztárából befizetett a káptalan lipárti uradalmának. Markovics József szombathelyi szűjgyártó 15 forint 65 krajcáros számlája az 1872-es egész évi lipárti uradalmi vásárlásokról. 21 forint 20 krajcáros számla Németh N. lipárti molnármesternek 1872-ből. Kelemen Nepomuki János szombathelyi fűszerkereskedő által kiállított számla a lipárti uradalom részére kősóról.

Fekete György elismervénye 14 és fél öl tűzifáról, amit a csépléskor a gőzgéphez elhasználtak 1873-ban. A szombathelyi Mayer Móricz számlája 1873. április 4-éről. Csonka Lénárd, lipárti uradalmi hajdú elismervénye vasanyag vásárlásáról 1874.

december 31-ről. A következő számlát 200 mázsa lóheréről állították ki, ami a lipárti uradalomban termelt 1875-ben. Gombkötő György lipárti bíró nyugtája 1 forint 10 krajcárról, amit az uradalomtól vett fel. A nyugtán Lipárt község régi pecsétje is látható. Hodossy György szombathelyi posztó és divatárus számlája 2 darab lópokrócról, amit a Káptalan lipárti uradalma számára vásároltak. A kiscelli Pick Henrik fűszer, festék és vaskereskedésének számlája a lipárti uradalom részére. Zsigmond Imre lipárti kántortanító nyugtája 1878. január 24-éről, 6 öl tűzifáról, amivel a Káptalan támogatta a tanítót.

Kis Károly szombathelyi asztalos nyugtája 390 forintról, amit a lipárti templom újonnan készített padjaiért felvett. 1879. február 17-én. Sukker János harangöntő nyugtája 423 forint 40 krajcárról, amit Gróf Ferenc szécsenyi plébánostól vett fel a lipárti fiókegyház részére öntött 304 kg-os új harangért. Halper János orgona és zongorajavító nyugtája 20 forintról, a lipárti templom orgonajavításáért 1879. szeptember 27-ről. Zsigmond Imre lipárti kántortanító nyugtája 40 forintról (földmunkabér)

ugyaneből az évből. A nyugtán 2 illetékbélyeg is található. A szombathelyi Szentlélekhez címzett gyógyszerár számlája a lipárti uradalom számára 1882-ből. A nagykajdi Kajcsos Ferenc bognármester számlája a káptalan részére szekérkerék javításért. (Ezen is két illetékbélyeg található.) A lipárti Sütő János bíró nyugtája 59 forint 10 krajcárról, amit Bíró Sándor lipárti számtartó úrtól vett fel. (A nyugtán minkét lipárti pecsét szerepel.) A szombathelyi Pulay Károly kötélgyártó mester számlája a lipárti uradalom részére 1882. június 25-ről.

MÉGSEM MÚLT-MEGSEMISÍTÉS

A júliusi számban hírt adtunk arról, hogy a Káptalan lipárti uradalmi épületét bontják, és meg fog semmisülni 200 éves épület. A hír valótlanak bizonyult, ugyanis épp ellenkezőleg, augusztus során elindult az épület felújítása. Miután kívül leverték a vakolatot, jól látható az eredeti boltíves kapubejárat a homlokzat közepén, tehát a Múltidézőben korábban közölt épületrekonstrukciók helytállóak voltak. Sajnos a mindkét oldalon megbontott épületszárnyak már nem épülnek vissza, hisz azok már más ingatlanokhoz lettek csatolva korábban, így a felújítás után, eredeti állapotában biztosan nem láthatjuk a patinás épületet.

A következő szám tartalmából: Képkommentárok (19), Cserkész István I. Világháborús naplója 3), A számlák világa (3), Ebergényi Viktor válópere.